

Писаренко Н. В., к.е.н., викладач
Capital Union School
м. Київ, Україна

Довгенко Я. О., к.е.н., доцент
Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка
м. Кропивницький, Україна

Базарна О. В., асистент
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-107-7-19>

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ СТРАХУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР ТА УПРАВЛІННЯ ЙОГО ПРОЦЕСАМИ

Сільськогосподарське виробництво – одна з найважливіших і водночас найризикованіших галузей економіки, яка постійно перебуває під впливом стихійних сил природи, тобто залежить від низки факторів, які неможливо передбачити наперед. Тому, щоб надати гарантії стабільного розвитку виробництва, необхідна унікальна система управління ризиками, яка дає змогу попередити і вчасно компенсувати збитки сільгоспвиробника.

Страховання сільськогосподарських культур є найважливішим засобом зменшення ризикованості сільськогосподарського виробництва. До найактуальніших питань в аграрній сфері відносяться захищення врожаю, сільськогосподарської діяльності, за допомогою яких можна стабілізувати розвиток господарств, агропромислового комплексу та економіки держави в цілому.

Аналіз наукових джерел свідчить про те, що страхування сільськогосподарських культур є актуальною темою сучасних досліджень, проте визначення даного поняття науковцями зустрічається у фаховій літературі зрідка, або просто копіюється вченими, повторюючи формулювання. Поряд із дефініцією

поняття «страхування сільськогосподарських культур» у науковій літературі наводяться поняття «сільськогосподарське страхування», «агροстрахування», «страхування врожаю сільськогосподарських культур». Інколи страхування сільськогосподарських культур ототожнюється з наведеними поняттями та визначається як «економічні відносини щодо захисту майнових інтересів суб'єктів господарювання, що здійснюють свою діяльність у виробництві сільськогосподарських культур» [2].

Дослідження економічного змісту, об'єктів страхування дало змогу визначити та структуровано, графічно представити місце страхування сільськогосподарських культур у загальній системі страхування та його підпорядкованість (ієрархію) на рис. 1.

Як уточнює рис. 1, поняття «сільськогосподарське страхування» зорієнтоване на об'єкти галузей майнового, особистого і страхування відповідальності. Іншими словами, воно є комплексним (як автотранспортне страхування, автоцивільне, морське тощо), включає в себе страхування витрат, будівель, споруд, сільськогосподарської техніки, рослинництва і тваринництва. Більш вузьким є зміст поняття «агροстрахування», оскільки виникає в контексті рослинництва і тваринництва [1]. До агροстрахування доцільно віднести страхування сільськогосподарських культур (зернові, польові, овочеві, плодові, технічні, кормові, баштанні та аква культури, багаторічні насадження). Але тут страховий захист направлений на компенсацію витрат агровиробника через природно-кліматичні негаразди та можливу втрату сільськогосподарських культур.

Страхування сільськогосподарських культур обумовлюється трьома основними ознаками: випадковим характером настання руйнівної події, лиха, надзвичайністю нанесеного збитку (шкоди) в натуральному і грошовому вигляді, об'єктивною необхідністю попередження і подолання наслідків вказаної події та відшкодування матеріальних чи інших втрат [5].

Основні ознаки страхування сільськогосподарських культур впливають на визначення особливостей страхування та спонукають до пошуку удосконалення страхування сільськогосподарських культур.

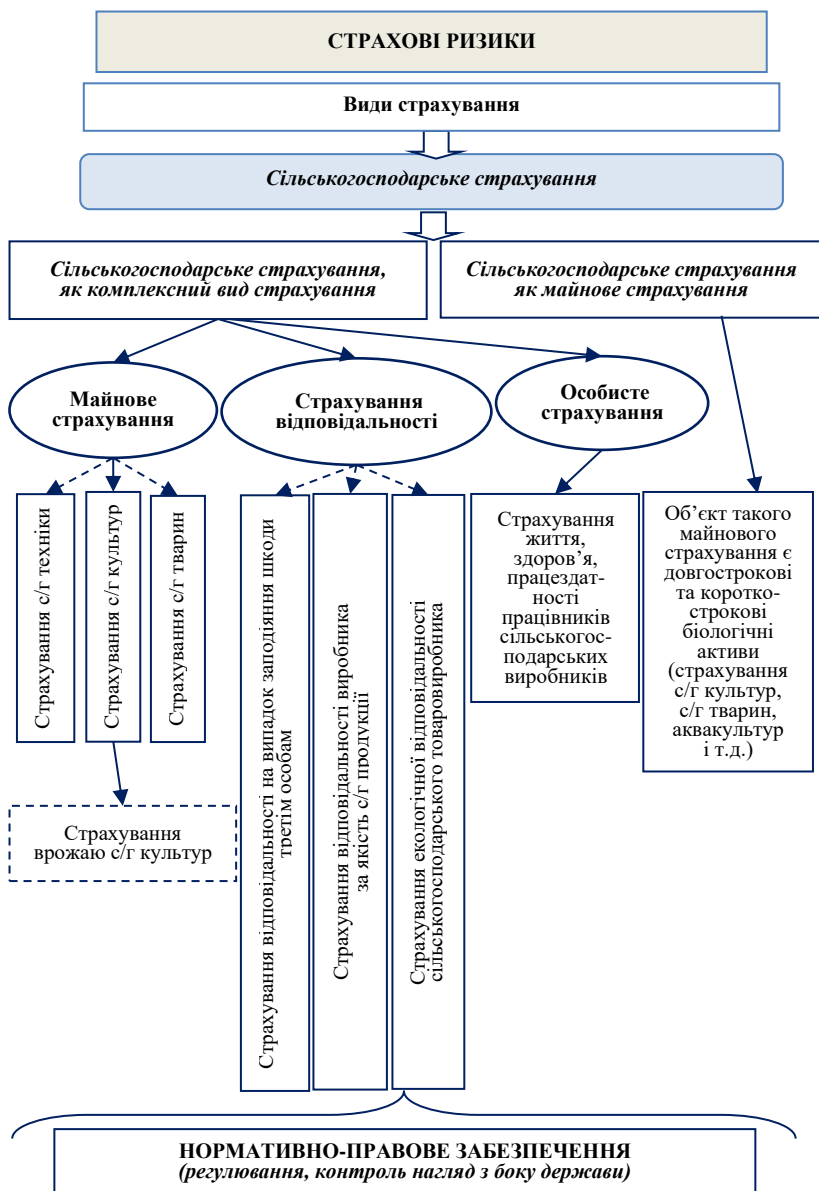

Рис. 1. Місце страхування сільськогосподарських культур у загальній системі страхування

Джерело: складено авторами

Основним базовим поняттям у страхуванні є поняття «ризик». Сільськогосподарські ризики можна ідентифікувати як один із різновидів підприємницького ризику, що виникає в аграрному секторі продовольчих ринків і генерує загрозу втрати ринковими суб'єктами частини їх доходів.

Для успішного управління ризиками виробництва сільськогосподарських культур існують стратегії, спрямовані на зменшення їх негативного впливу на доходи сільськогосподарського виробництва.

Рис. 2. Специфіка ризиків та особливості страхування сільськогосподарських культур

Джерело: сформовано авторами на підставі [4]

Однак, не всі ризики, що загрожують вирощуванню та реалізації сільськогосподарських культур, належать до категорії страхових ризиків, тобто таких, які страхові компанії на суто ринкових умовах готові приймати на страхування. Тому, буде важливим охарактеризувати страхові ризики виробництва сільськогосподарських культур, які зображено на рис. 2.

Страхування сільськогосподарських культур розвивалося в усьому світі, як головний інструмент управління ризиками з метою зменшення негативного впливу погодних факторів та природних ризиків. Тому з'являється необхідність застосування економічних заходів, які дозволили б відновити постраждалі об'єкти та відшкодувати збитки, завдані підприємству. За даних умов необхідним складовим елементом ринкової інфраструктури є мінімізація ризиків рослинницької галузі виробництва, яка є комплексом ефективних механізмів, інструментів держави, приватного сектору та однією із базових частин сталого розвитку галузі.

Таким чином, страхування сільськогосподарських культур – це один із найскладніших видів страхового захисту, який має свої особливості, що полягають у системності аграрних ризиків, залежності від погодних та кліматичних факторів, політики ціноутворення, а тому і необхідності державної підтримки та державного регулювання стосовно удосконалення тарифної політики і збільшення кількості різноманітних страхових продуктів.

Література:

1. Алексєрова Ю.В. Розвиток сільськогосподарського страхування: теорія, методологія практика : монографія. Вінниця : ТОВ “Видавництво – друкарня Діло”, 2015. 368 с.
2. Кравчук О.В. Становлення аграрного страхування: світовий та вітчизняний досвід. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Сер. Фінанси і кредит.* 2011. № 2. С. 85–91.
3. Орлов І.В., Александрова М.М. Становлення та розвиток страхування сільськогосподарських культур в Україні. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Сер. Фінанси і кредит.* 2011. № 2.

4. Писаренко Н.В. Місце страхування сільськогосподарських культур у загальній системі страхування. *Економіка, фінанси, облік, менеджмент і право* : зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф., 22 черв. 2019 р. Полтава, 2019. Ч. 4. С.40–42.

5. Gromozdova L., Pysarenko N. Key features of agrarian risks insurance. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. Науково-практичний журнал*. Київ : Міленіум, 2018. № 12. С. 103–110.